Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051 číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko-pedagogické centrum

Národný projekt

VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKYCH KOMUNÍT

PaedDr. Beata Bazalová

Čítanie nás baví

(Metodika a súbor pracovných listov k záujmovému útvaru)

2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11, 850 01 Bratislava
Autor UZ: PaedDr. Beata Bazalová
Kontakt na autora UZ: ZŠ, Ul. E.B.Lukáča 6, Šahy
Zs.lukaca.sahy@gmail.com
Názov: **Čítanie nás baví**
Rok vytvorenia: 2014
Oponentský posudok vypracoval: Mgr. Viera Poliaková
ISBN 978-80-565-0997-5

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

Obsah

Úvod 4

Pracovné listy pre 5. ročník 5

Pracovné listy pre 6. ročník 15

Pracovné listy pre 7. ročník 20

Pracovné listy pre 8. ročník 23

Pracovné listy pre 9. ročník 27

Úvod

Výsledky výchovno-vzdelávacieho procesu žiakov z marginalizovaných rómskych komunít (MRK) vykazujú značne nepriaznivý stav prospechovosti. Rómski žiaci nezriedka končia školskú dochádzku v nižšom ako 9. ročníku, vykazujú vysoký počet vymeškaných ospravedlnených i neospravedlnených hodín. Úlohou školy je zabezpečiť osobnostný rozvoj žiaka a zároveň rešpektovať jeho vzdelávacie potreby a kultúrnu identitu.
V procese socializácie žiakov z MRK ide jednak o vrastanie do vlastnej kultúry a jednak o začleňovanie sa do kultúry majoritnej spoločnosti. V prostredí vlastnej kultúry je najsilnejším faktorom rodinné prostredie, v ktorom je dieťa súčasťou veľkého celku bez potreby zdôraznenia indivídua, bez potreby vyniknúť v skupine. Školská trieda je oproti tomu formálna skupina limitovaná normami, ktorými sa riadi činnosť učiteľa a žiaka. Žiak sa ocitá v prostredí, kde sú vyučovacie hodiny ohraničené časom, rozvrhom hodín, vyžaduje sa správanie v súlade so školským poriadkom, hlavnou činnosťou je učenie. Začlenenie sa do prostredia školskej triedy je teda pre žiakov z MRK náročným procesom, v ktorom jedným z kľúčových činiteľov je osoba učiteľa. Učiteľ sa stáva príkladom a vzorom. Dobrý triedny učiteľ musí poznať domáce prostredie, z ktorého pochádzajú žiaci jeho triedy a prípadný deficit kompenzovať prostriedkami napomáhajúcimi inklúzii v skupine.

Učebné zdroje sú prostriedkom na rozvíjanie žiakovej osobnosti. Žiaci z MRK preferujú ústny prejav pred písomným, zážitkové aktivity pred memorovaním. Informácie získané z informačných učebných zdrojov majú byť sprostredkované v nových súvislostiach, zaujímavými formami. Vhodnými formami sú zážitkové aktivity – hry, súťaže. Učebné zdroje v procese výučby sú pre žiakov z MRK motivačným činiteľom k aktívnemu učeniu sa. Motivačné činitele uspokojujú potreby žiaka, aktivujú jeho záujem o učenie. Jedným z činiteľov je učiteľ, ktorý riadi, vytvára dobré vzťahy so spolužiakmi, kontroluje, odmeňuje. Usiluje sa dosiahnuť, aby sa aktivizácia prejavila na vyššej úrovni vo forme záujmov, presvedčení. Buduje tak vnútornú motiváciu žiaka, ovplyvňuje jeho osobnosť. Žiak túži dosiahnuť výkon, uznanie, osobné naplnenie.

Pracovné listy pre 5. ročník

Pracovný list č. 1

<table>
<tr><th colspan="2">Ľudová tvorba</th></tr>
<tr><td>Čo už vieme</td><td>
Podčiarkni prvky ľudovej tvorby.
výšivky, hrnčiarstvo, počítače, ľudová slovesnosť, automobily, ľudová architektúra, kroje, fotografie, kino
Doplň prvky ľudovej slovesnosti (v N sg):
<table>
<tr><td>R</td><td></td><td>Z</td><td></td><td></td><td>Á</td><td></td><td>K</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td>I</td><td>E</td><td></td><td></td><td>Ň</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>P</td><td></td><td>V</td><td></td><td>S</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td>Á</td><td>J</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>P</td><td></td><td>Í</td><td>S</td><td></td><td>O</td><td></td><td>I</td><td>E</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td>R</td><td>A</td><td></td><td>O</td><td>S</td><td></td><td></td><td>K</td><td>A</td></tr>
<tr><td>H</td><td>Á</td><td></td><td></td><td>N</td><td></td><td>A</td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>
Pomôcky: rozprávka, báj, hádanka, pieseň, príslovie, pranostika, povesť
</td></tr>
<tr><td>Ideme von</td><td>Exkurzia do múzea.</td></tr>
<tr><td>Pracujeme</td><td>
1. Po návšteve múzea napíš názvy predmetov ľudovej tvorby, ktoré sa tam nachádzali. Pomôž si obrázkami.

_____
_____
_____

2. Svoje zistenia zdokumentuj fotografiami z návštevy múzea, ktoré uložíš do PC.
</td></tr>
<tr><td>Tvoríme</td><td>Nakresli predmet ľudovej tvorby, ktorý ťa na exkurzii najviac zaujal. Môže ich byť i viac.</td></tr>
</table>

Pracovný list č. 2

Ľudová pieseň	
Čo už vieme	**Podčiarkni formy ľudovej slovesnosti:** ľudová pieseň, ľudová rozprávka, báseň, príslovie, román, porekadlo, báj, poviedka, pranostika, novela, hádanka, detektívka, povesť
Ideme von	**Stretnutie s folkloristom - hudobníkom.** **Prieskum medzi rodinnými príslušníkmi.**
Pracujeme	**1. Prácou v skupine vytvor rebríček najobľúbenejších ľudových piesní, ktoré si získal od hudobníka a prieskumom.** **1.** **2.** **3.** **4.** **5.** **2. Doplň chýbajúce údaje.**

Druh ľudovej piesne	**Názov** **(na základe prieskumu/učebnice)**
Svadobná	
	Povedz mi, má milá
Uspávanka	
	Morena, Morena
Banícka	
Pracovná	

3. Práca s textom piesne:

Čerešničky, čerešničky, čerešne,
vy ste sa mi rozsypali po ceste.
Kto vás nájde, ten vás pozbiera,
ja som mala včera večer frajera.

- **Urč počet veršov v strofe _____**
- **V texte piesne podčiarkni zdrobneniny.**
- **Vypíš dvojice slov, ktoré sa rýmujú, urč druh rýmu.**

_____

_____

Pracovný list č. 3

Ľudová rozprávka	
Čo už vieme	**Na základe indícií doplň formy ľudovej slovesnosti:** **a)** ***Vždy v nich zvíťazí dobro nad zlom*:** _____ **b)** ***Ľud si ich spieval pri práci, oslavách*:** _____ **c)** ***Majú ponaučenie*:** _____ **d)** ***Ľudové múdrosti bez ponaučenia*:** _____ **e)** ***Hovoria o pozorovaní počasia a prírody*:** _____
Ideme von	**Návšteva mestskej knižnice, knihy rozprávok.**
Pracujeme	**1. Podčiarkni znaky rozprávok:** **a)** ***Kratší/dlhší epický útvar.*** **b)** ***Dobro/zlo vždy víťazí.*** **c)** ***Vyskytujú sa v nej nadprirodzené/reálne bytosti a deje.*** **d)** ***Vyskytujú sa v nej ľubovoľné čísla/magické čísla.*** **e)** ***Opakovanie s obmenami – vakácie/variácie.*** **f)** ***Stupňovanie deja – gravitácia/gradácia.*** **2. Zaznamenaj kľúčové informácie o živote Pavla Dobšinského zistené za pomoci internetu:** **3. Doplň chýbajúci termín:** **a) Opakovanie s obmenami nazývame** _____ **b)** _____**-prenášanie ľudovej slovesnosti z pokolenia na pokolenie.** **c) Stupňovanie deja inak -** _____ **4. Doplň druh rozprávok:** **a)** ***autorská*** **/** _____ **b)** ***klasická*** **/** _____ **c)** ***fantastická*** **/** _____

Pracovný list č. 4

Rozprávka Trojruža	
Čítame si	**Čítanie rozprávky Trojruža v školskej knižnici**
Pracujeme s textom	**1. Rozprávku Trojruža zaraďujeme medzi (označ šípkou):** ***realistické rozprávky*** ***fantastické rozprávky*** **2. Z rozprávky vypíš tri hlavné postavy a napíš tri ich kľúčové vlastnosti.** _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ **3. Do štruktúry rozprávania doplň osnovu rozprávky. Snaž sa vyjadriť jednou vetou, hľadaj podstatu príbehu, vyhni sa detailom.** **Úvod** _____ _____ _____ _____ **Jadro** _____ _____ _____ _____ **Záver** _____ _____ _____

Jozef Harvan: Rozprávka O múdrej Aranke

s ilustráciami autora

Kedysi dávno, žil rómsky huslista Jano so svojou krásnou mladou ženou Terkou. Mali dve dcérky Marienku a najstaršiu Aranku ktoré im osud doprial, aj keď túžili po synovi. Jedného dňa sa Jano vracal so svojou kapelou z neďalekej dediny, kde boli hrať sedliakovi na svadbe. Ako primáš rozhodol, že si skrátia cestu cez les, aby boli skôr doma. Cesta im rýchlo ubiehala, rozprávali si rôzne príhody, ktoré počuli ako malí chlapci od svojich rodičov. Bubeník Fero zavolal na Jana.

„Brat môj, nechceš nechať toho vyprávania o divnom chlapovi? Ľudia vravia, že ešte aj dnes má uši nastražené ako kedysi a my sa blížime do hory."

„Fero, vari nemáš plné gate," posmieval sa mu primáš Jano.

„Nič sa neboj, a keď sa ukáže, pekne mu zahráme od podlahy, nech si zatancuje," laškuje Jano.

„Chlapi, v dnešnej dobe netvory po svete nechodia a za chvíľu sme doma, len čo vyjdeme z hory, spustíme sa kopcom cez polianku k potoku."

Vtom sa celým lesom ozvala rana, ako by niekto hodil niečo na zem.

„Počuli ste to chlapi?" zareval Fero. „Varuj dušu," a ako prvý berie nohy na ramená.

Vyľakaní chlapi nečakali a nasledovali Fera.

„Čo ste to za chlapi, ste horši ako baby," smial sa na plné hrdlo Jano.

Veď to len veveričkám spadli šišky, alebo sa prevrátil medveď, pomyslel si a pokračoval v ceste, veď v diaľke už vidí svetielko, zaiste tam končí hora. Čím viac sa k svetielku približoval, tým viac sa mu zdalo, že sa mu hora vzďaľuje, akoby nemala konca. Zrazu v hore nastala tma ako o polnoci a nebolo vidieť ani na krok.

„Hrom do toho, že by oblohu zatiahli čierne mraky a ženie sa veľká búrka? To ale bude lejak, aký nepamätám. Vybral z vrecka zápalky, aby si posvieti na cestu. Zapálil zápalku, ale niekto mu ju sfúkol. Tak sa to opakovalo niekoľkokrát, až Janovi došlo, že je zle, a spomenul si na príbeh, čo mu vyprávala jeho nebožká mamička, keď ešte bola na svete. Chcel ujsť, ale nohy mal ťažké, ako by mu vrástli do zeme. Pokúšal sa volať o pomoc, ale nevydal zo seba ani len hlások. Prebehlo mu hlavou, čo bude robiť, a zalial ho studený pot. Počuje ako sa k nemu blížia ťažké kroky, ale nikoho nevidí a zrazu zastali pred ním samotným. Odporný, strašný, dunivý hlas naňho spustil zhurta.

„Ako si sa opovážil vstúpiť do mojej hory a vysmievať sa, že už nie som na svete? Musím ťa zmárniť, alebo mi dáš čo je ti najmilšie u srdca."

Jano sa začal križovať, aby si uchránil holý život, prosil o zľutovanie, ktoré mu nebolo nič platné, a tak prikývol, že mu dá, čo žiada.

„Čo ti môžem dať, veď nemám nič a najmilšie sú moje husličky. Tie si zober, len ma nechaj žiť."

„Nechaj si svoje husle, o tie nestojím."

„Dáš mi za ženu svoju dcéru, krásnu Aranku ."

„Aranku? To nikdy, je príliš mladá." Ale čo mal robiť, prikývol hlavou a už vedľa neho stojí zelený dubový muž. Chlap ako samotná hora, z ktorého ide strach a hrôza.

„Jano, dobre ma počúvaj, za tri dni a tri noci musíš Aranku doniesť do hory. Beda ti, keby si ma chcel obalamutiť. Maj na pamäti, len tri dni a tri noci. Po troch dňoch by sa tebe a tvojej rodine zle poviedlo, ako že sa volám dubový muž."

Tleskol trikrát mocno do dlaní, až sa hora ozývala a zmizol. Vyľakaný Jano márne na dubového muža volal, nik sa mu neozýval, len ozvena, ktorá sa mu

posmievala a opakovala na celý les: „Len tri dni a tri noci…“
Vyľakaný a zmätený sa ocitol na polianke, spustil sa kopcom a bol doma. Vtrhol do chyžky, akoby ho naháňalo sto čertov.
„Čo sa ti stalo, Janko?“ spýtala sa na smrť vyľakaná Terka. Jano sa len vystrašene križuje, pozerá previnilo na svoju dcérku Aranku, rozplače sa a rozpráva, čo sa mu prihodilo v lese. Janova žena skoro omdlela, keď počula, komu sľúbil ich krásnu dcérku.
„Nikdy nedám svoju dcéru tej zelenej dubovej oblude z lesa, počuješ, Jano! Nech si hľadá nevestu medzi stromami a nie medzi nami ľuďmi,“ kričí Terka. Bezbranná a zúfalá preklína celý les. „Čo len budeme robiť?“
Napadlo jej, že utečú ďaleko, kde ich dubový muž nikdy nenájde.
„Kde by sme, mamička, utekali, veď by nás všade našiel,“ prehovorila Aranka, ktorá doteraz mlčala. „Nič sa netrápte, ja už niečo vymyslím, veď mám na to tri dni a tri noci. Som rada, že sa oteckovi nič nestalo a vrátil sa nám živý. Ktovie, ako by dopadol, keby nesúhlasil. Dobre si urobil otecko a už sa netráp.“
Terka sa zarazila, že jej dcéra pobrala od pána boha viac rozumu, ako ona sama, chúďa moje, aká je statočná.
Už dávnejšie sa Aranke zdalo, keď prala v potoku, ako by ju sledovala samotná hora. Večer, keď všetci zaspali, Aranka nikým nespozorovaná vytratila sa k potoku, aby sa vyplakala a požalovala krištáľovej vode. Jej usedavý plač za tmavej noci zabolel nočného strážcu mesiaca, ktorý plával po nočnej oblohe, ale zobudil aj vílu všetkých vôd.
„Prečo tak úpenlivo nariekaš, krásna Aranka, čo sa ti stalo?“ oslovila ju modro-krištáľová víla.
„Ani sa nepýtaj, milá víla, radšej by som plávala s mesiačikom po nočnej oblohe, schovala sa na dno tvojho potôčika, ako by som sa mala vydať za dubového muža, ktorému ma musel sľúbiť otec, aby ho nezmárnil zo sveta…“
Víla pozrela na mesiačika a sľúbili jej pomoc, lebo sama neprekabáti dubového netvora. „Nič sa neboj, prestaň nariekať a pozorne počúvaj. Hneď s ranným úsvitom pôjdeš do lesa a vyhľadáš dubového muža, hlasom nešetri, kým sa ti neukáže. Bude vzdorovať, že ešte neuplynuli tri dni a tri noci, ale ty sa nenechaj odbiť a trvaj na svojom. Viac ti dopovie môj verný priateľ mesiac.“
Aranka poďakovala modro-krištáľovej víle, nočnému strážcovi mesiačikovi a pobrala sa domov.
Hneď ráno vstala ako prvá, len čo sa rozbrieždilo, utekala k neďalekej hore, volala na dubového muža, až kým sa neobjavil pred ňou.
„Prečo ma budíš krásna Aranka, že by už ubehli tri dni a tri noci?“
„Nehnevaj sa na mňa, dubový muž, ale keď sa mám stať tvojou ženou, splň mi moje jediné prianie. Ak mi ho splníš, budem ti dobrou ženou. Ak nie, navždy na mňa zabudneš a tvoja zmluva s mojím otcom bude neplatná.“
Dubový muž usilovne premýšľal, ale potom si pomyslel: „Veď čo si môže priať chudobné dievča. Všetko, čo je na svete, jej splním a stane sa mojou ženou.“
„Dobre, nech je po tvojom, Aranka,“ smial sa dubový muž.
„A teraz mi prezraď, nevestička moja, tvoje želanie.“
Suverenita dubového mužíčka Aranku pichala ako bodľač u srdiečka.
„Zariaď, aby dnes presne o polnoci nočný strážca mesiačik svietil na oblohe ako po iné dni.“
„To si ma zobudila kvôli takému obyčajnému želaniu? Považuj ho vopred za splnené, pred polnocou príď k potôčiku, budem ťa tam čakať.“
Tleskol do dlaní a za hlasitého smiechu ako sa objavil, tak aj zmizol.
Na smrť vyľakaná Aranka sa rozbehla domov. V chyžke sa práve prebúdzali.
„Aranka, čo sa ti stalo, že si bledá, kde si tak zavčas rána bola?“ spýtal sa

ospalý otec.
„Ale otecko, aká že som bledá, to sa ti len zdá, bola som sa pozrieť na slniečko, ako sa šplhá ponad vysoké hory na oblohu.“
Musela zaklamať, aj keď nechcela. Veď sa dosť trápia nad nešťastím, ktoré ich postihlo. V ten deň sa nemohla dočkať večera. Keď všetci zaspali, Aranka potichučky, aby nikoho nezobudila, vytratila sa z chalúpky. Pri potoku stál dubový muž, ktorý ju netrpezlivo čakal, aby jej splnil prianie.
„Dobre sa pozeraj, moja krásna nevesta, na nočnú oblohu! Dnes vyčarujem mesiac, ktorý bude svietiť len pre tvoje potešenie. Mačka, čierny les, nech svieti mesiac dnes!“ Tleskol do dlaní, ale všade len hustá tma, že by sa dala krájať nožom. Skáče, dupoce nohami, až sa zem otriasa, nadáva, prosí, aby sa ukázal, ale mesiaca na nočnej oblohe niet. Vedel, že je to márne, a tak za strašného revu zakričal do tmavej noci mocne, ako lev.
„Vyhralo si, ľudské pozemské plemeno, tvoja prosba sa splniť nedá,“ a ušiel do lesa.
Od toho času ho už nikto nikdy nevidel. Len mesiac sa občas ukrýva za čierne mraky, aby pripomenul ľuďom zlého dubového mužíčka.
Aranka utekala, čo jej nohy stačili, aby zvestovala tú radostnú správu svojim ospalým rodičom a sestre. Len čo vošla do chyžky, kričí, čo jej hrdlo stačí: „Mamička, otecko, sestrička vstávajte!“
Zrazu všetci vyskočili vyľakaní z postele, kde sladko spali, ako srnky.
„Čo sa robí Aranka?“
Zľakli sa, či po ňu neprišiel dubový muž.
„Mamička, otecko, sestrička, moji verní priatelia mesiac a modro-krištáľová víla od potôčika mi pomohli nad dubovým mužom vyhrať.“
Jano od radosti schytil husle a do rána hral len pre mesiačika a modro-krištáľovú vílu, aby sa im zavďačil. Od tých čias putuje s muzikantmi, s Terkou a dcérami po svete, aby zvestoval tú radostnú správu všetkým ľudom. Pokiaľ neumreli, raz zaklopú aj na vaše dvere, aby vám zahrali a zaspievali od srdiečka o nočnom strážcovi a múdrej modro- krištáľovej víle. A ja v diaľke už počujem zvoniť zlatý zvonec - a mojej rozprávky je koniec.

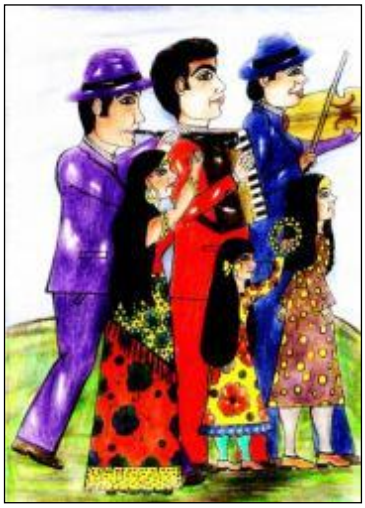

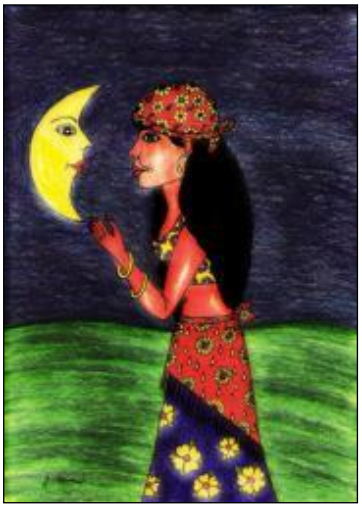

Pracovný list č. 5

Ján Harvan: O múdrej Aranke	
Pracujeme s textom	**1. Označ správne tvrdenie, ktoré vyplýva z textu:** ***a) Terka a Aranka boli sestry.*** ***b) Jano s muzikantmi, s Terkou a dcérami putoval po svete, aby našiel modro-krištáľovú vílu.*** ***c) Keď ubehli tri dni a tri noci, Aranka sa vybrala za dubovým mužom.*** ***d) Jano s muzikantmi, Terkou a dcérami chceli zvestovať radostnú správu všetkým ľuďom.*** **2. Označ správnu možnosť. Obrazné pomenovanie *hustá tma*** ***a) je metafora.*** ***b) je personifikácia.*** ***c) je epiteton.*** ***d) je prirovnanie.*** **3. Šípkami pospájaj dvojice, ktoré k sebe patria.** **vyskočili ako srnky** **hlasom nešetri** **Slnko sa šplhá ponad hory** **Ťažké kroky** **metafora** **epiteton** **prirovnanie** **personifikácia** **4. Frazeologickému spojeniu *zahráme mu od podlahy* zodpovedá význam:** **a)** ***pri hraní budú sedieť hudobníci na podlahe*** **b)** ***zahrajú mu rázne do tanca*** ***c) hudobníci budú hrať pomalé piesne*** **d)** ***hudobníci sa opili a nemôžu hrať*** **5. Z textu rozprávky vypíš:** **a)** ***fantastické postavy*** _____ _____ **b)** ***reálne postavy*** _____ _____

6. Doplň vlastnosti múdrej Aranky tak, aby začínali písmenami jej mena.

(Pomôcky: akčná, adaptabilná, aktívna, nebojácna...)

A	
R	
A	
N	
K	
A	

(Akrostich = slovo, ktoré vzniklo z prvých písmen iných slov)

7. Fakty a postavy šípkami priraď k rozprávkam. Zistíš, že obe rozprávky majú spoločné znaky.

Trojruža

O múdrej Aranke

Otec stretne v lese netvora
Otec sľúbi netvorovi svoju dcéru
Odtrhnutie ruže
Dcéra prekabáti netvora
Aranka
Dubový muž
Mesiačik
Nadprirodzené bytosti
Nadprirodzené deje

8. Rozprávky Trojruža a O múdrej Aranke majú mnoho spoločných znakov, zakladajú sa na rovnakom motíve. Opakovanie motívu s určitými obmenami nazývame

_____

Tvoríme

Nakresli, ako si predstavuješ dubového muža.

Ukážeme, čo už vieme

1. Označ možnosť, v ktorej sú uvedené len formy ľudovej slovesnosti.

a) pieseň, román, báseň, povesť

b) rozprávka, poviedka, príslovie

c) pranostika, komédia, porekadlo

d) báj, hádanka, rozprávka

2. Označ správnu možnosť. Pavol Dobšinský bol zberateľom slovenských:

a) rozprávok ***b) bájí***

c) piesní ***d) prísloví a porekadiel***

3. Z rozsypaných písmen poskladaj termín, ktorým označujeme prenášanie ľudovej slovesnosti ústnym podaním z pokolenia na pokolenie.

_____

4. Rozprávky Trojruža a O múdrej Aranke zaraďujeme medzi rozprávky:

a) realistické ***b) fantastické***

5. Vypíš po jednej fantastickej a realistickej postave z každej rozprávky.

	Trojruža	O múdrej Aranke
Fantastická postava		
Realistická postava		

6. Označ správne tvrdenia (môže ich byť viac):

a) V rozprávke sa vyskytujú číslice tri, šesť, deväť, dvanásť.

b) V rozprávke sa stretáva dobro so zlom.

c) Rozprávka má pochmúrny dej a tragický záver.

d) Termín gradácia označuje opakovanie s obmenami.

e) V rozprávke sa vyskytujú fantastické postavy a deje.

7. Doplň termín.

Opakovanie s obmenami nazývame _____

Pracovné listy pre 6. ročník

Pracovný list č.1

<table>
<tr><th colspan="2">Balada</th></tr>
<tr><td>Čo už vieme</td><td>Doplň spoločné znaky a rozdiely ľudovej rozprávky a ľudovej balady.
<table>
<tr><th>Ľudová rozprávka</th><th>Ľudová balada</th></tr>
<tr><td>Neznámy autor</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td>Šírila sa tradovaním</td></tr>
<tr><td>Záver – dobro vždy zvíťazí</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td>Pochmúrny dej</td></tr>
<tr><td>Nadprirodzené bytosti a deje</td><td></td></tr>
</table></td></tr>
<tr><td>Ideme von</td><td>Návšteva mestskej knižnice - balady štúrovských autorov</td></tr>
<tr><td>Pracujeme</td><td>1. Za pomoci učebnice a návštevy knižnice napíš názvy slovenských balád:

a) .....

b) .....

c) .....

d) .....

2. Zaznamenaj znaky ľudovej balady v balade Kačička divoká:

Pochmúrny dej:

Tragický záver:

Nadprirodzené deje:</td></tr>
</table>

3. Umelá balada je: a*) umelecká balada*

b) balada, ktorá má známeho autora

c) balada, ktorá nemá známeho autora

4. Umelá balada sa šírila tradovaním:

a) áno ***b) nie***

5. Čiarou spoj baladu s jej autorom.

♬ **Lucijný stolček**	**ľudová balada**
♬ **Išli hudci horou**	**Janko Kráľ**
♬ **Žltá ľalia**	**Ján Botto**
♬ **Zakliata panna vo Váhu a divný Janko**	**ľudová balada**
♬ **Kačička divoká**	**Ján Botto**

6. Portréty a mená autorov balád sa pomiešali. Správne ich pospájaj.

Janko Kráľ **Samo Chalupka** **Ján Botto**

Tvoríme

Vyber si jednu baladu a pokús sa zobraziť ju ako komix.

1.	**2.**
3.	**4.**

Pracovný list č. 2

Sociálna balada	
Čo už vieme	**Označ pravdivosť alebo nepravdivosť tvrdenia.** ***Všetky druhy balád obsahujú nadprirodzené bytosti a deje.*** **ÁNO NIE** ***Sociálne balady zobrazujú ťažké sociálne pomery ľudu.*** **ÁNO NIE** ***Sociálne balady majú rýchly spád a nemajú tragický záver.*** **ÁNO NIE**
Pracujeme	**1. Sociálna balada, ktorej autorom je P. O. Hviezdoslav má názov Zuzanka ...** **TAJNIČKA** **1 N pl. slova „hrad“** **2 Útvar ľud. sloves.** **3 Opozitum inak** **4 Opak nešťastia** **5 Peknota** **6 Zdrobnenina oheň** **7 Veľký vetrík** **8 Vyletúva z ohňa** **9 Literárny druh** 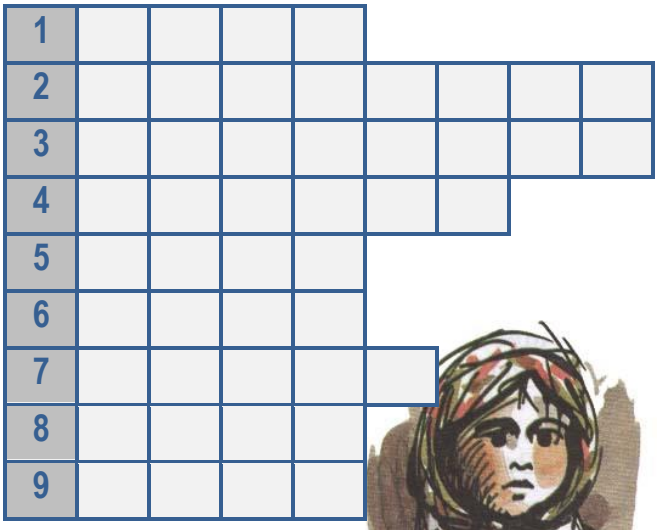 **2. Označ správne tvrdenia:** **Janko Kráľ bol väznený:** **a) v Šahách b) v Štúrove c) v Leviciach** **Janko Kráľ tvoril v literárnom smere:** **a) klasicizmus b) realizmus c) romantizmus** **Janko Kráľ patril do skupiny:** **a) štúrovcov b) hviezdoslavovcov c) kollárovcov**

	3. Vo vetách odhaľ názvy balád Janka Kráľa (*podčiarkni ich*): ***Bezbožné dievky nikdy nechodili do kostola. Viac ako Kristus na kríži ich zaujímal švárny husár Janko. Zverbovaný mládenec bol veľmi urastený a dievkam daroval kvet. Pred dedinou stál veľký drevený kríž a čiapka husára, ktorý sa pri ňom zastavil, zaujala nepriateľského vojaka. Na milého husára namieril zbraň. Husár zostal ako skamenelý. Vojak využil jeho prekvapenie a strieľal. O chvíľu bol husár zabitý. Bezbožné dievky mu nepomohli, ale zbabelo ušli. Husár milé panny preklial. Odvtedy si ľudia rozprávajú a vznikla balada Zakliata panna vo váhu a divný Janko.*** **4. Na internete vyhľadaj a doplň údaje zo života Janka Kráľa:** ***Dátum a miesto narodenia:*** _____ ***Dátum a miesto úmrtia:*** _____ ***Dôvod uväznenia Janka Kráľa:*** _____ _____ ***Téma básne Šahy:*** _____ _____
Tvoríme	**Nakresli, ako si predstavuješ Zuzanku Hraškovie.**

Pracovný list č. 3

Povesť	
Čo už vieme	**Vyfarbi postavičku, ktorá má pravdu.** 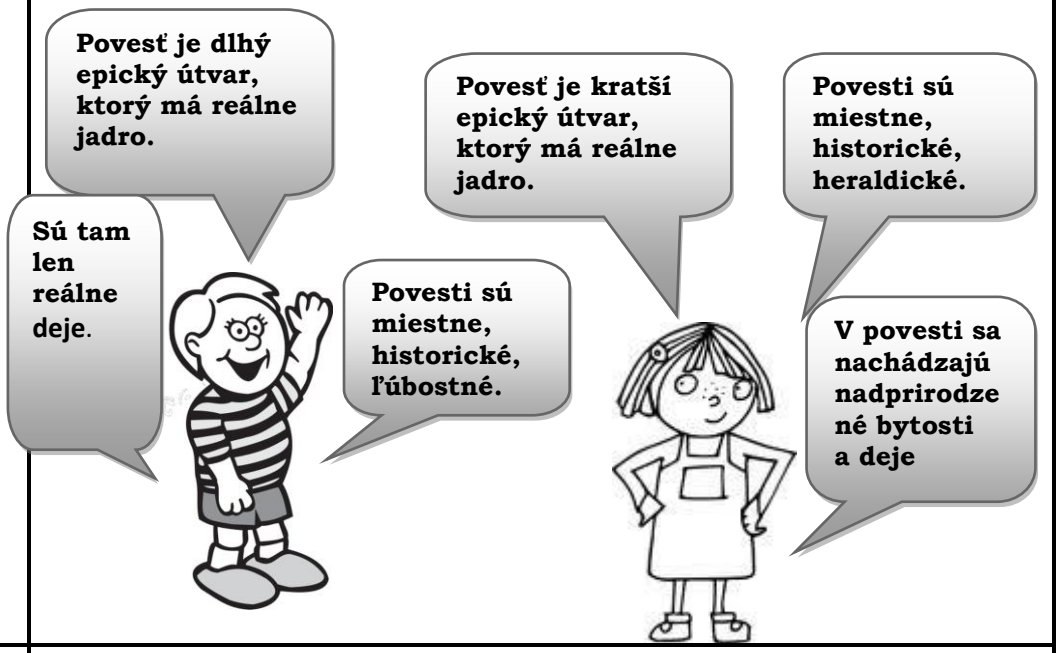
Ideme von	**Návšteva miestnej knižnice, knihy povestí**
Pracujeme	**1. Napíš názvy povestí, ktoré sa viažu k regiónu, v ktorom žiješ. Pomôž si informáciami, ktoré si získal v knižnici a na internete.** **.....** **.....** **2. Uveď príklad na jednotlivé druhy povestí.** **Miestna** | **Historická** | **Heraldická** | **Démonologická** | **3. Napíš mená autorov slovenských povestí.**

Pracovné listy pre 7. ročník

Pracovný list č. 1

Poézia štúrovcov	
Čo už vieme	**Doplň chýbajúce informácie.** **Literárny smer, v ktorom tvorili štúrovci** ☐ **Medzi štúrovcov zaraďujeme autorov** ☐ **Rodné mesto A. Sládkoviča** ☐ **patrí do oblasti Hontu.**
Ideme von	**Exkurzia do mesta Krupina, múzeum A. Sládkoviča.**
Pracujeme	**1. Označ správnu možnosť.** **Andrej Sládkovič** **a) zomrel** **b) narodil sa** **v Krupine** **písal** **a) len o slobode** **b) aj o láske** **miloval** **a) Máriu Pišlovú** **b) Adelu Ostrolúcku** **2. Označ správnu odpoveď.** **A. Sládkovič písal:** ***a) len lyriku a) len epiku*** **Básnická skladba Detvan pozostáva:** ***a) z piatich spevov*** ***b) zo šiestich spevov*** **Hlavným hrdinom básnickej skladby Detvan** ***a) je Martin*** ***b) je Juraj*** **3. Urč básnický prostriedok označený vo veršoch.** ***<u>Možno mi</u> tvojich úst sa odrieknuť,*** ***<u>možno mi</u> ruku nedostať,*** ***<u>možno mi</u> v diaľky žiaľne utieknuť,*** ***<u>možno mi</u> nemilým ostať...*** ☐ **4. Označ antonymum slova utieknuť.** **a) ujsť** **b) zostať** **c) urieknuť**

Pracovný list č. 2

Andrej Sládkovič: Dcérka a mať

Pracujeme s textom

1. V slzách matička sedela,
   často vzdychlo sa jej,
   a malé, útle dievčatko
   vraví mamke svojej:

2. „Čo kropíš tými slzami
   moje žlté vlasy?
   Či vari visia nad nami,
   mamička, zlé časy?“.

3. Pritisknúc k srdcu vrelému
   mať púčok ružový,
   a ústa k čielku bielemu,
   dcérušku osloví:

4. „Otec tvoj nechce z hrobu vstať,
   spod zelenej trávy:
   a nevie, nevie tvoja mať,
   čo svet z teba spraví!

5. Svet má zbroje, tys’ bez zbroja,
   veľký svet, tys’ malá:
   a nevie, nevie mať tvoja,
   komu ťa chovala!”

6. A slza v očiach dievčatka
   teší plač materi,
   a potecha tečie sladká
   z nevinných úst dcéry.

7. „Dobrí sa zlostných neboja,
   čo by sa ich báli? —
   Boh má zbroje, svet bez zbroja,
   Boh veľký, svet malý!“

8. A dve ľúbosti objímu
   nádeje svet nový;
   pritiskne k srdcu vrelému
   mať púčok ružový.

1. Označ správnu možnosť. Báseň je:

a) lyrická **b) epická**

2. Pokús sa vyjadriť tému básne tromi vetami.

3. Napíš verše, ktoré vystihujú ideu básne.

4. Doplň definíciu. ***Báseň, ktorá pripomína ľudovú slovesnosť a je tvorená podľa jej vzoru sa nazýva*** _____ ***na ľudovú slovesnosť.***

5. Na základe básne doplň tabuľku.

Počet strof básne	
Počet veršov v strofe	
Počet slabík vo veršoch	
Druh rýmu, schéma	
Básnické prostriedky	
Verš, ktorým sa začína pásmo postáv	

Pracovný list č. 3

Janko Kráľ: Lyrika	
Čo už vieme	**Označ správne tvrdenia:** ***Janko Kráľ v Šahách:*** **a) študoval b) narodil sa c) bol väznený** ***Janko Kráľ tvoril:*** **a) lyriku b) epiku c) lyriku i epiku** ***Janko Kráľ napísal báseň:*** **a) Šahy b) Marína c) Mor ho!**
Ideme von	**Návšteva mestskej knižnice**
Pracujeme	**1. Básne Janka Kráľa rozdeľ na lyrické a epické (balady).** Lyrika ***Zverbovaný*** ***Orol*** ***Kríž a čiapka*** ***Husár*** ***Šahy*** ***Skamenelý*** ***Jarná pieseň*** Epika
Práca s textom	**Motivačný text** **Janko Kráľ: Šahy** *Ak ste o hontianskom počuli vězení –* *nejeden už šuhaj tam bol zatvorený.* *Tí hontianski páni, tvrdší ako skala,* *nejedna dievčina Šahy oplakala,* *čo cicajú krásu, zdravie šuhajovi,* *aj toho prekliala, čo zmyslel okovy.* *Nie každý vydrží tie moriace muky,* *keď sa raz dostane do stoličnej ruky.* *Väčšina obledne, na posmech vycivie* *a keď vyjde vonká, na vetre zahynie.* *Kto biede, trápeniu chudáka neverí,* *nech počúva v noci stískanie fujery,* *ktorú väzeň potme ukradomky lapá,* *keď temničiar zaspal, jeho kríž a trápa.* **Idea básne:** **Počet slabík vo veršoch - veršový systém:** **Rým:** **1. Urč básnické prostriedky:** ***Tvrdší ako skala*** ☐ ***Moriace muky*** ☐ ***Cicajú krásu*** ☐ **2. Pokús sa k básnickým slovám pripísať neutrálne ekvivalenty:** ***temničiar*** - _____ ***vonká*** - _____ ***fujera*** - _____ ***trápa*** - _____

Pracovné listy pre 8. ročník

Pracovný list č. 1

Andrej Sládkovič: Marína, Detvan	
Čo už vieme	**Označ správnu možnosť.** **Nosnú tému tvorby štúrovcov tvorili:** **a) túžba po slobode b) láska c) príroda** **Štúrovci tvorili:** **a) v 18. storočí b) v 19. storočí c) v 20. storočí** **Čerpali z:** **a) klasicistickej literatúry b) gréckeho bájoslovia c) ľudovej slovesnosti** **Báseň Marína je: a) lyrická b) epická c) lyricko-epická** **Báseň Detvan je: a) lyrická b) epická c) lyricko-epická**
Pracujeme	**1. Krížikom označ kľúčové informácie charakterizujúce obdobie slovenského romantizmu:** ☐ **Národnostný útlak** ☐ **Štúrovci** ☐ **Na prvom mieste sú osobné city autorov** ☐ **Snaha o zjednotenie slovenského národa prostredníctvom spisovného jazyka** ☐ **Idylická poézia** ☐ **Národné hnutie** ☐ **Láska k vlasti prevláda nad osobnými citmi** ☐ **Dôraz na ľudovú slovesnosť** ☐ **Hlavnou literárnou formou boli poviedky z dedinského prostredia** **2. K básni priraď zodpovedajúcu charakteristiku:** **Detvan** → **obhajuje slovenský národ a jazyk**

	Nehaňte ľud môj → **priznáva, že miluje Máriu Pischlovú a lásku tu predstavuje ako silu, ktorá „nové svety stvorí!“** **Marína** → **v postave Martina a Eleny oslavuje slovenský ľud** **3. Na internete nájdi čo najviac informácií o básni Marína, o Maríne Pišlovej a stručne ich zaznamenaj:**

Pracovný list č. 2

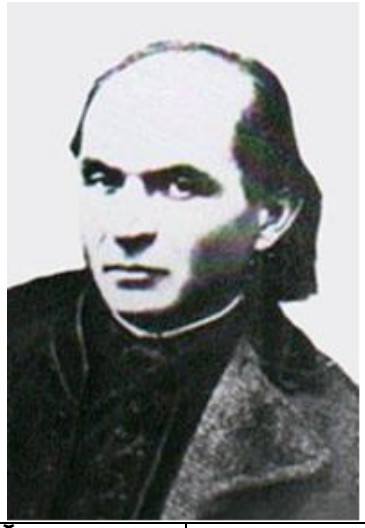

Andrej Sládkovič:
Detvan

Čo už vieme	**Stavba literárneho diela** → **OBSAH** → **TÉMA**, **OBSAH** → **IDEA**; **FORMA**
Pracujeme s textom	**1. Sformuluj čo najvýstižnejšie prvky literárneho diela Detvan.** **Téma:** _____ _____ **Idea:** _____ _____ **Forma:** _____ **2. Uveď tri hlavné postavy a stručne ich charakterizuj:** _____ _____ _____ **2. Uveď počet spevov, ich názvy, motív každého spevu čo najstručnejšie charakterizuj.** _____ _____ _____ _____

	_____ **3. Uveď počet veršov v strofe:** _____ **4. Vyhľadaj trópy:** _____ _____ _____ _____
	Na internete vyhľadaj údaje o oblasti Detvy, nájdi detviansky kroj. Podľa neho nakresli, ako si predstavuješ Martina.

Pracovné listy pre 9. ročník

Pracovný list č. 1

Ladislav Ballek	
Čo už vieme	**1. V prešmyčkách nájdi základné údaje spojené s Ladislavom Ballekom:** **Rodná dedina** **N A T Y R E** _____ **Najvýznamnejšie romány** **G Á Y T A** _____ **N O C M Í P O K** _____ **N Á Ž U J T A Š O P** _____ **2. Na internete vyhľadaj základné údaje o živote autora:** **Detstvo prežil v:** _____ **Študoval na pedagogickej fakulte v** _____ **Pôsobil vo vydavateľstve** _____ **Politické funkcie** _____ **Bol veľvyslancom v** _____ **Dáta narodenia a úmrtia** _____ _____ **3. Po sledovaní filmu Pomocník doplň údaje:** **Réžia:** _____ **Osoby a obsadenie (3 hlavné postavy):** _____ _____ _____

4. Dej filmu zaznamenaj vo forme vnútornej kompozície literárneho diela.
expozícia (úvodná časť):

kolízia (zauzľovanie deja, čiže zápletka):

kríza (vyvrcholenie deja):

peripetia (nečakaný obrat):

katastrofa (tragické riešenie konfliktu):

Pracovný list č. 2

Ukážeme, čo už vieme

Žiaci deviateho ročníka základnej školy prechádzajú preverovaním úrovne vedomostí z vyučovacích predmetov matematika a slovenský jazyk a literatúra. Cieľom testu - forma A je overovanie čitateľských kompetencií, práca s informáciami a rozsah vedomostí v podobnej forme, v akej bude prebiehať centrálne testovanie. Test pozostáva z ukážky a na ňu nadväzujúcich 10 úloh. Úlohy sú uzavreté, ich kognitívna úroveň je orientovaná na zapamätanie (poznávanie a rozpoznávanie, vybavovanie), porozumenie (interpretácia, usudzovanie, porovnávanie, dedukcia, vysvetľovanie, dokazovanie), aplikácia (postup na riešenie problému, implementácia), analýza (rozlišovanie, usporiadanie, prisudzovanie) a hodnotenie (určovanie, vyvodzovanie).

Test - forma B obsahuje rozličné typy úloh (otvorené, zatvorené, priraďovanie odpovedí a podobne), vychádzajú z učiva a požiadaviek predmetu slovenský jazyk a literatúra, viažu sa k téme Ladislav Ballek, film. Žiaci nemusia preukázať len sumu naučených vedomostí, ale odpovede vyvodzujú zo samotného textu. Znásobuje sa tým možnosť úspešnosti žiakov z MRK, ktorých vedomosti zvyčajne nie sú hlboké a pamäť je krátkodobá.

A forma

Úryvok

Eva Riečanová vyprevadila pomocníka až k bráne. Tam sa s ním chvíľu lúčila, milo a prehnane koketovala, takže Volent opúšťal ulicu doslova obťažkaný tými najväčšími prísľubmi, tušením veľkých ženských prísľubov, pre ktoré si už za rohom ulice začal rozjarene popiskovať. Riečanka sa vrátila do kuchyne k mužovi. Prišla sa pokochať na jeho strachu a zbedačiť ho úplne, inými slovami, prišla kuť železo, kým bolo horúce, a vyvolať čo možno najnepríjemnejšiu scénu.

1. Ktorá výpoveď viažuca sa k textu je pravdivá?

A. Štefan Riečan je pomocníkom Volenta Lančariča.

B. Volent zvádza Evu Riečanovú.

C. Volent Lančarič je pomocníkom Štefana Riečana.

D. Volent Riečan si nadšene popiskoval.

2. Ktorá výpoveď zodpovedá správaniu Evy Riečanovej?

A. Eva Riečanová si váži svojho muža a podporuje ho.

B. Eva Riečanová milo koketovala s pomocníkom.

C. Eva Riečanová má obavy o to, ako sa bude správať jej manžel.

D. Eva Riečanová je smutná, lebo musí kuť železo zahorúca.

3. Ktoré vysvetlenie vystihuje význam slovného spojenia „kuť železo, kým bolo horúce“?

A. Usilovná práca prináša človeku osoh.

B. Je potrebné dosiahnuť svoj cieľ aj za cenu konfliktov.

C. Netreba robiť unáhlené rozhodnutia.

D. Treba využiť vhodnú situáciu a nič neodkladať.

4. Slovo rozjarene je

A. homonymom slova veselo.

B. antonymom slova veselo.

C. príslovka odvodené od slova jar.

D. synonymom slova veselo.

5. Koľko neplnovýznamových slovies sa nachádza v poslednej vete textu?

A. 0

B. 3

C. 1

D. 2

6. Ktorej možnosti zodpovedajú gramatické kategórie a vzor podstatného mena v slovnom spojení „prišla kuť železo“?

A. mužský rod, jednotné číslo, nominatív, dub
B. stredný rod, jednotné číslo, akuzatív, mesto
C. stredný rod, jednotné číslo, nominatív, mesto
D. stredný rod, množné číslo, akuzatív, mesto

7. Vyber možnosť, v ktorej je správne zapísaná priama reč.

A. Riečanka: „Tak čo?“

B. Riečanka, „Tak čo?“

C. Riečanka: „tak čo?“

D. Riečanka: „Tak čo“?

8. Urči, ktorý z uvedených žánrov nepatrí medzi prozaické žánre?

A. povesť ***C. novela***

B. komédia ***D. poviedka***

9. Slovo pokochať vzniklo

A. skracovaním. ***C. odvodzovaním.***

B. skladaním. ***D. prenášaním významu.***

10. Obrazné pomenovanie „obťažkaný najväčšími prísľubmi“ je

A. personifikácia. ***B. metafora.***

C. epiteton. ***D. prirovnanie.***

B forma

1. Ktorými tromi prídavnými menami by si vyjadril/a vlastnosti Evy Riečanovej?

_____

_____

_____

2. a) Rozdeľ slová z vety podľa príslušnosti k slovnému druhu.

b) Do prázdneho políčka vypíš slovné druhy, ktoré sa vo vete nenachádzajú.

c) Políčka s plnovýznamovými slovnými druhmi podfarbi modrou, s neplnovýznamovými zelenou farbičkou.

Zavše pozrel pod schody, kde sa vyhrieval bernardín, pri ktorom sa pristavovali školáci, aby ho potiahli za uši, potriasli mu labku alebo chvost.

Podstatné mená **Prídavné mená**

Zámená **Slovesá**

Príslovky **Predložky**

Spojky

3. Vyber a podčiarkni 5 najdôležitejších vlastností, ktoré podľa teba má mať dobrý podnikateľ.

flexibilný tvorivý ustráchaný bezohľadný komunikatívny odvážny

energický láskavý empatický tvorivý pohodlný prefíkaný labilný

4. Urob korektúry textu.

Neozval sa premáhal nechuť do jedla no statočne prežúval. Nemohol nič viriecť nezmohol sa ani na jedno slovo. Prešiel si dlaňou po lisej lepke. Trochu trpko si uvedomil že veru bez vlasov je všetkým smiešny a preto si voči nemu aš tak dovolia.

5. Čiarami priraď možnosti, ktoré k sebe patria. Pozor, vety sú uvedené s chybami.

Premáhal nechuť do jedla no statočne prežúval.	**Jednoduchá veta, dvojčlenná, neúplná**
Nemohol nič vyriecť nezmohol sa ani na jedno slovo.	**Súvetie, priraď. odporovacie**
Prešiel si dlaňou po lisej lepke.	**Súvetie, podraď.**
Uvedomil si že bez vlasov je smiešny.	**Súvetie, priraď. zlučovacie**

6. Vyriešením doplňovačky zistíš názov Románu, ktorý slúžil ako predloha k natočeniu filmu.

1.Hlavný vetný člen

2. Antonymá inak

3. Obrazné pomenovanie

4. Krátky útvar

5. Nástroj na kreslenie

6. Nezmysel

7. Trieska inak

8. Séria obrázkov s bublinami

1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							

7. Vytvor synonymický rad k slovu smiešny.

---

8. Z kľúčových slov úryvku vytvor krátky príbeh v inom kontexte.

neozval sa, premáhal, statočne, nemohol, slovo, uvedomil si, smiešny, dovolia

9. Vyber sloveso, ktoré vytvorí zmysluplné spojenie so slovom televízor.

A. zapnem **C. zalejem**

B. zhasnem **D. žasnem**

10. Doplň slovné spojenie. Derniéra je .....

.....

Zdroje:

http://miladulka.blog.cz/1112/mlady-par-nosicky-kroj

http://www.bellarose.sk/dekorace/pleteny-kosik-natur/

http://www.keramika-mostek.cz/zbozi.html

http://elizabehtin.wordpress.com/2011/08/08/ceresne-ribezle-grapefruit/

http://sk.wikipedia.org/wiki/Pavol_Dob%C5%A1insk%C3%BD

http://www.kvetyonline.sk/umelekvety/eshop/33-1-Bytove-a-zahradne-doplnky/0/1/9/3/

http://devin.rtvs.sk/clanok/kulturne-temy/udelovanie-cien-trojruza-a-ceny-ludovita-fullu?currentPage=7

https://www.google.sk/?gws_rd=ssl#q=jozef+harvan+tri+rozpr%C3%A1vky

http://www.masky.sk/spanielske-ciganske-masky/ciganka4/

http://www.gyron.sk/r-73-kacice

http://sk.wikipedia.org/wiki/J%C3%A1n_Botto

http://sk.wikipedia.org/wiki/Janko_Kr%C3%A1%C4%BE

http://leccos.com/index.php/clanky/chalupka-samo

http://encyklopediafiktivnychpostav.wordpress.com/2013/12/25/zuzanka-hraskovie/

http://omalovanky.luksoft.cz/lide/chlapec-1280.php

http://blogslovakov.blogspot.sk/2011/11/pracovna-ponuka-dievca-do-paru.html

http://sk.wikipedia.org/wiki/Andrej_Sl%C3%A1dkovi%C4%8D

http://www.stockphotos.cz/image.php?img_id=14976055&img_type=1

http://www.paseka.sk/index.php?&page=katalog&book=79699

http://zlatyfond.sme.sk/dielo/17/Sladkovic_Marina/2

http://www.antikvariat-5d.sk/kniha-detvan-andrej-sladkovic-355530.aspx

http://zivotjezaujimavy.webnode.sk/pribehy/

http://www.dotankoch.sk/poslanci/ladislav-ballek/obdobie/2

http://www.filmexport.sk/article.php?article_id=210&category_id=4&parent_id=0

http://encyklopediafiktivnychpostav.wordpress.com/2014/01/22/valent-lancaric/